

Landbruks- og matdepartementet
Klima- og miljødepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet

Dato: 20.06.2024

FORSLAG TIL NY GJØDSELBRUKFORSKRIFT – HØRINGSSVAR FRA TINE SA

TINE viser til høring fra Landbruks- og matdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet om forslag til ny forskrift om lagring og bruk av gjødsel.

Vi har naturgitte forutsetninger for å dyrke gras i hele landet, og melkeproduksjon er den mest bærekraftige måten å omdanne graset til verdifulle proteiner og næringsstoffer i mat og drikke. Gjødsel er en nødvendig faktor for å utnytte dette ressursgrunnlaget til best mulig avlinger av både gras og andre vekster. Samtidig gir overgjødsling negative konsekvenser for natur og miljø. TINE tar bærekraft- og miljøansvar, og vi er positive til nødvendige tiltak for å sikre god utnyttelse av begrensede ressurser, vannkvalitet og hindre forurensning, selv om det vil bli krevende for mange av våre eiere å tilpasse seg.

Forslaget som er på høring gir landbruket mer forutsigbarhet gjennom at vi nå har fått en avklaring på hvilke innstramninger regjeringen ønsker i regelverket som lenge har vært under revidering. Vi ser at det nye forslaget blant annet innebærer betydelig innskjerping av hvor mye som kan tilføres av gjødsel, samt innskrenket tidsperiode for når man kan spre gjødsla. Det er også foreslått krav til journal over den faktiske disponeringen av gjødsel på den enkelte gård. Forslaget vil få betydning for hele landbruket, og vi fra TINE ser behov for at enkelte deler av forslaget justeres slik at det ivaretar både bærekraft, ambisjonen om økt selvforsyning og matberedskap, samt melkeprodusentenes behov.

Bakgrunn

Utgangspunkt for innføring av ny gjødselbrukforskrift er høyt fosforinnhold i jorda (målt som P-AL) i de mest husdyrtette områdene, og at dette bør reduseres der det er nødvendig for å bedre tilstanden til vannveier og vassdrag. Det henvises til EUs vanddirektiv og Norges forpliktelser som en viktig premiss for arbeidet med den nye forskriften for bruk av alle typer gjødsel til landbruksformål. TINE er opptatt av bærekraft og vil gjennom vårt rådgivningsapparat bidra til å hjelpe TINEs melkebønder i arbeidet med å oppfylle de nye forskriftskravene.

Samtidig er grunnstoffet fosfor (P) et makronæringsstoff som er helt nødvendig for å sikre god plantevekst. Plantene bruker fosfor til energiomdanning og rotutvikling. Et godt utviklet rotsystem er viktig for plantenes evne til å ta til seg mest mulig næring og vann, og det er med på å skape god jordstruktur. I tillegg har dette betydning for klima, da alt som genererer grasvekst er viktig for karbonbinding.

Husdyrgjødsel bidrar til god jordhelse. Ressursen er derfor viktig for å ta ut avlingspotensialet og opprettholde norsk matproduksjon, samt bidra til målet om økt selvforsyning på norske ressurser.

Konsekvenser av forslaget for melkeprodusentene

Skjerpede krav til både spredemengde og redusert spredetid for husdyrgjødsel er nok det som vil få størst betydning for de fleste av TINEs melkeprodusenter. I tillegg legger forskriften opp til særdeles kort overgangstid til nytt regelverk når så store endringer skal gjennomføres på gårdsnivå. Dokumentasjon og jordprøver skal være innhentet før nytt regelverk trer i kraft allerede 1. januar 2025, og investeringer kreves for flere. Først og fremst er det melkeprodusenter med stor dyretetthet i forhold til arealtilgangen som vil bli mest berørt av forslaget, men mange produsenter har små skifter og i ulik avstand fra gården, noe som også vil være utfordrende.

Utkastet til ny gjødselbrukforskrift setter ikke krav til spredeareal per GDE som dagens forskrift. Den gir i stedet bøndene et valg mellom å gjødsle etter gitte fosforgrenser eller gjødsle etter balanseggjødsling. Begge alternativ setter fosforgrenser på tvers av gjødselslag til forskjell fra dagens forskrift der øvre grense gjelder fra husdyrgjødsel. Vi i TINE er litt usikre på definisjonen av balanseggjødsling for P, men velger å bruke NIBIOs tolkning om at det kan tilføres like mye P som avlinga representerer.

Vi ser svært positivt på at det gis en slik mulighet for balanseggjødsling over hele landet. Økt selvforsyningsgrad og økt norsk fôrandel oppnås ikke ved reduserte avlinger og ved å straffe de dyktigste. Det er likevel viktig at metoden gjøres så robust at den ikke straffer de dyktigste grovfôrdyrkerne. Forslaget om maksimalt 3,5 kg fosfor per daa ved balanseggjødsling setter en øvre begrensning på grovfôravlingen på om lag 1.000 kg tørrstoff per dekar, noe som er lavere enn det mange dyktige grovfôrdyrkere høster av avlinger i dag. Og det skjer i de fleste delene av landet vårt, ikke bare Rogaland. Dette har vi dokumentert gjennom deltakerne i *Grovfôr 2020*, *Økt Norsk*, *TINEs grovfôrprogram*, *Avlingskampen* og i prosjekter i samarbeid med Yara.

I utkastet til forskrift er det presisert at bruk av adgangen til balanseggjødsling generelt ikke åpner for tilførsel av mer enn 3,5 kg P/daa/år. Samtidig er det åpnet for tilførsler over 3,5 kg P/daa/år mot krav om dokumentert behov for større tilførsler gitt avlingens fosforbehov og fosfornivåer i jord. Slik tilførsel krever imidlertid enkelttillatelse. For å sikre mulighet for fortsatt store avlinger der dette er mulig, så oppfordres det til at søknadsprosessen for enkelttillatelser på bruk der dette er aktuelt gjøres så enkel og tilgjengelig som mulig, slik at det blir et reelt alternativ for de dyktigste grovfôrdyrkerne.

Velges balanseggjødslingsprinsippet med gjødsling opp til 3,5 kg fosfor/daa, stilles krav om meldeplikt og at bonden kan dokumentere fosforbalansen hvor tilført mengde fosfor og fosforinnholdet i avling er 1:1 eller bedre. Balanseggjødsling kan ifølge forslaget dokumenteres med jordprøver hvert 4. år eller dokumenteres med oversikt over fosforstrømmer inn og ut av foretaket. Et betydelig skjerpet dokumentasjonskrav medfører merarbeid for bonden. I tillegg vil dokumentasjonskravene slik de er skissert innebære økte kostnader, blant annet til innkjøp av eksterne tjenester, lisenser og jordprøver gitt at en stor andel ønsker å benytte balanseggjødsling.

- Jordprøver. Koster i dag ca. 300 kr per prøve pluss frakt og administrasjonsavgift
- Gjødselprøver. Koster i dag ca. 1.500 kr per prøve pluss frakt og administrasjonsavgift

- Avlingsregistrering på skiftenivå
- Gjødseplanlegging inklusive dokumentert gjødsling på skiftenivå
- Godkjenningsprosedyre for innmarksbeite som spredeareal

I mars 2024 la regjeringen frem Meld. St. 11 (2023-2024) *Strategi for auka sjølvforsyning av jordbruksvarer og plan for opptrapping av inntektsmogleighetene i jordbruket*. Det fremgår av stortingsmeldingen at tiltak for å øke matproduksjonen må inkludere tiltak for ivaretagelse av miljøet. Vi ser imidlertid ikke at de økte kostnadene foreslås kompensert gjennom tilskuddsløsninger, og dette sender signaler som virker motsatt vei av intensjonen om opptrapping av inntektsmulighetene. Kompensasjon av kostnader blir viktig. Samme stortingsmelding presenterer også en strategi for økt selvforsyning av jordbruksvarer opp mot 50 %. Da er det viktig å gjenta at selv den øverste grensen på 3.5 kg P per daa vil for mange dyktige melkeprodusenter begrense mulighetene for å dyrke mer og bedre grovfôr på egen gård.

Skjerpet bruk av husdyrgjødsel vil også gjøre det mer krevende å prognosere virkningen av endret forholdstall i form av melkevolum når behovet for mer melk øker, da flere enn i dag ikke vil kunne benytte denne muligheten til å øke produksjonen sin. Slik kan endringene også bidra til økt risiko for ubalanse i markedet.

I tillegg til at vi i TINE er bekymret for virkningen av strengere regler på grovfôravlingene på innmarka, er vi overrasket over at det innføres en maksbegrensning på kun 2 kg P per dekar på innmarksbeiter. Beiteressursen er en viktig del av omdømmet for norsk husdyrproduksjon, og TINE synes det er uheldig med så tydelige begrensninger overfor produsentene som har verdifulle beiteressurser på gården sin. En begrensning på 2 kg P per daa tilsvarer en avling på om lag 350 FEm per daa. Dette er lavt.

Forslag til økt areal avsatt til vegetasjonssone som er båndlagt mot spredning til 6 meter på hver side av vannveier på innmarksbeite i §17, vil i praksis si at totalt 12 meter med kantareal vil få betydelig redusert avling og etter hvert gå ut av produksjon. Det vil ikke bidra til å nå målet om økt selvforsyning og bedre bondeøkonomi, og vi ser ikke at et så stort areal vil være nødvendig å avsette, spesielt ikke når en avveier ulike hensyn i denne målkonflikten.

Innstramming i tidsrom hvor man kan spre gjødsel, slik at det kun tilføres mens planter er i vekst og kan gjøre seg nytte av næringen, er slik TINE ser det et riktig tiltak for å hindre avrenning til vannveier. Innkorting i spredetidsrom trer imidlertid i kraft allerede i 1. trinn. Det påvirker behovet for lagring med umiddelbar virkning, noe som kan bli krevende for flere.

Hvordan TINE og våre tiltak vil møte utfordringene og bidra til løsninger

I tråd med samfunnsoppdraget til jordbruket om å sikre Norges befolkning nok og trygg mat produsert på norske naturressurser, og i tråd med intensjonene i Meld. St. 11 (2023-2024), har økt norskandel i fôrrasjonene til norske melkekyr og -geiter vært et av TINEs satsingsområder både gjennom eget grovfôrprogramtilbud og sammen med Yara, NLR, FKA, Nortura, Tyr og Mimiro i fellesaktiviteten *Økt Norsk*.

Gjennom TINE Rådgiving har vi rådgivere som bistår våre melkeprodusenter med kompetanse og bedriftsutvikling. Vi har over flere år arbeidet med å utvikle og forbedre grovfôrproduksjonen i landet. En viktig del av dette har vært å innarbeide rutiner for

dokumentasjon og god agronomi. I det videre arbeidet med økte avlinger og større norsk fôrandel anser vi det som viktig at vi kan videreutvikle både faglig tilbud, verktøy og metoder. Da er det avgjørende at håndtering av regelverket ikke begrenser dette utviklingsarbeidet, men isteden vektlegger hva som skal dokumenteres.

Kravet om meldeplikt må oppleves enkelt å innfri for dem det gjelder. TINE ser det som en selvfølge at det vil bli enkelt for de som vet at de høster store grasavlinger også andre steder i landet enn i Rogaland, å kunne dokumentere bruk av 3,5 kg P per daa for fortsatt god og effektiv grovfôr dyrking. TINE har sammen med Mimiro utviklet verktøyet Eana360 for at bonden skal kunne dokumentere hele verdikjeden fra jord til melka leveres meieriet. Verktøyet inneholder løsninger for grovfôrdyrking og grovfôranalyser i tillegg til tradisjonell kukontroll for produksjonsstyring i fjøset. Eana360 har en modul for gjødselplanlegging og også for dokumentasjon av spredning av gjødsel. Vi forventer at Eana360, sammen med andre slike verktøy som bøndene allerede bruker i drifta si, vil kunne tilfredsstille dokumentasjonskravet i henhold til ny forskrift. Dette gjelder også ny teknologi og ny programvare som vil utvikles i årene som kommer. Vi mener det er viktig i det videre arbeidet at det fokuseres på dokumentasjon av måltall som ivaretar dokumentasjonsbehovet på en enklest mulig måte. Bransjen må selv få utvikle gode metoder og verktøy for å ivareta dokumentasjon i tråd med forskriften.

TINE har tatt en aktiv rolle innen biogass. Først og fremst er vår interesse knyttet til husdyrgjødsel som innsatsfaktor og i neste runde bioresten. Vi tror at biogassproduksjon med tilhørende håndtering av biorest vil ha en sentral rolle fremover og vil kunne være en viktig del av løsningen når det kommer til blant annet fosformengde i gjødsel. Et biogassanlegg som foredler bioresten vil kunne utvikle teknologi til å hente ut fosfor, slik at bioresten som kommer tilbake som gjødsel til gårdsbruket vil kunne ha et bestemt innhold av fosfor. Implementeringen av nytt gjødselregelverk må i hensynta utviklingen og byggingen av biogassanlegg i Norge. Dette for å unngå at deler av løsningen kommer for sent og dermed føre til større investeringer på det enkelte bruk.

Forslag til justeringer og endringer

Lengre implementeringstid er nødvendig for at produsentene skal få en mulighet til å klare overgangen til nye krav. Dette kan gjennomføres uten at man lempet på kravene som er foreslått innført etter 8 år. TINE forventer at 2025 blir å betrakte som et overgangsår, og at endelig implementering først skjer tidligst 2026.

TINE anbefaler også en mer gradvis reduksjon i maks nivåene for de som ikke har planer om å drive med balanse gjødsling, og som da vil forholde seg til de fastsatte grensene. Reduksjonen spesielt allerede det første året vil være svært krevende å realisere, da det i praksis ikke gis tid til å omstille seg.

Det må innføres overgangsordninger for de som ikke klarer å etterkomme kravet til spredeareal og gjødsellager. Allerede overfylte gjødselkummer blir ikke mindre fulle av å innføre nytt regelverk, og TINE ønsker ikke at kravene skal fremskynde allerede hardt pressede produsenter med store investeringsbehov. Listen med forskrifter og tiltak som må gjøres for å kunne fortsette i næringa er lang for mange. Vi ser det derfor som urealistisk at nytt forslag iverksettes allerede fra neste år, og vi oppfordrer til at forskriften skal være praktisk gjennomførbar samtidig som man oppnår hensikten med innstrammingen.

TINE støtter prinsippet om at gjødsel i hovedsak skal spres i voksende kulturer eller med rask nedmolding. Innstramming i spredetidspunkt med 2 uker på våren synes som et

hensiktsmessig miljøtiltak med relativt liten kostnad. Det foreslås i tillegg en betydelig innstramming i tidsrommet på høsten. Etter TINEs syn kan ikke hele denne innstrammingen forsvares. Graset gror også etter 1. september, og det er tidlig å måtte ta siste slått allerede i august for å kunne gjødsle etterpå. Vi foreslår derfor at siste dato for spredning av husdyrgjødsel flyttes fra 1. september til tidligst 15. september. Videre at det tas tilstrekkelig hensyn til lokale variasjoner med tilpasninger der dette er hensiktsmessig. Dessuten bør det etableres en mulighet for å søke dispensasjon fra regelverket for tidsrom for spredning i områder som har lang vekstsesong.

Dersom det forventes at det må dokumenteres med jordprøver allerede for neste sesong, er det ikke tilstrekkelig kapasitet i dag rundt i landet til at dette skal tas ut i høst. Det betyr at også dette kravet er urealistisk med innføring fra 1.1.25.

Uttak av representative jordprøver er også en viktig problemstilling. Beskrivelse og innføring av en robust uttaksmetodikk blir svært viktig. Ringtester har vist stor variasjon i analyserte verdier mellom laboratorier, med variasjoner mellom 10 og 25 %. Dette må hensyntas når grenseverdier for endring i P-AL skal fastsettes. En periode på 4 år er kort tid for å evaluere jordas endring i P-status. Ved et redusert P-innhold i jorda i det laget hvor jordanalysene tas ut, vil P hentes fra dypere jordlag. Noe som vil føre til uendrede P-AL verdier. Vi mener derfor at en uttaksfrekvens på 8 år er nok til å få en tilstrekkelig vurdering av jordas P-status.

P-AL som er et mål for plantetilgjengelig fosfor, er avhengig av pH i jorda. Det må avklares hvordan dette skal hensyntas ved fastsettelse grenseverdier for fosfor. Mange melkeprodusenter har en rekke små skifter hvor det er liten hensikt med flere GPS-festede jordprøver per skifte. Vi foreslår at det endres til at på skifter under 10 daa er det tilstrekkelig å ta ut en samleprøve per skifte.

Fosfor er et næringsstoff som transporteres meget sent i jord, og det tar mange år å bygge opp en tilstrekkelig fosforstatus. På nydyrka jord og i jord med P-AL tall under 8 bør det være mulig å benytte en grense på 3,5 kg P per daa for alle. I henhold til gjødslingsnormene for fosfor til gras og korn er det ved P-AL nivåer over 14 ikke nødvendig med ekstra tilførsel av fosfor. Vi foreslår derfor at det kun på skifter som over år har vist et P-AL tall på over 14 at det kreves en hyppigere overvåking av P status, eksempelvis hvert 4. år.

Rapporten *Oppdatert faggrunnlag for redusert fosforutslipp fra husdyrproduksjonene i Rogaland* dokumenterer gjennom analyser av et stort antall jordprøver at P-AL tallene i landbruksjorda har vært nokså uendra over de siste 55 åra. Dette viser at å tappe jorda for fosfor ikke nødvendigvis vil føre til lavere P-AL tall. Vi er også usikre på om vi har nok kunnskap om hva som er riktig P-AL nivå, og hvor gode målemetoder vi har til å følge det opp. Rapporten peker også på sammenhengen mellom grovfôravlning og grovfôr kvalitet og gjødsling med fosfor. Gras med intensiv vekst og høy fordøyelighet har høyere råproteininnhold, men også høyere innhold av fosfor. Det å skulle redusere fosforinnholdet vil øke faren for nedgang i både avling og kvalitet på grovfôret både fra eng og beiter.

SSB sine avlingstall er basert på gjennomsnittsverdier for ulike geografiske områder. Samtidig vet vi at grovfôravlningene varierer betydelig innen samme geografiske område, og at melkeprodusentene er de husdyrprodusentene med mest intensiv grovfôrdyrking. En maksgrense på fosfor på 2,3 kg per daa vil derfor for mange melkeprodusenter over tid føre til en risiko for lavere avling. Generelt er vi opptatt av at fosforgrensene settes slik at husdyrprodusentene kan gjødsle etter fosforgrensene selv om vi støtter innføring

av balanse gjødsling. Grensene må da settes på et nivå som ikke utarmer jorda over tid. Det tilsier at flere av grensene i forslaget bør justeres noe opp.

Et spennende punkt som den samme rapporten peker på, er muligheten for å redusere fosforinnholdet i innkjøpt kraftfôr. Vanligvis inneholder kraftfôrblandinger beregnet for drøvtyggere i størrelsesorden 5 gram fosfor per kg tørrstoff, mot ca. 3 gram fosfor i gjennomsnitt for grovfôranalyser registrert i NorFor sin fôranalysedatabase FAS. Med gitt dyretall og arealtilgang, kan en slik strategi bidra til å registrere P-utskilling i gjødsla og dermed på jorda. Samtidig er det viktig at ikke grovfôrdyrkinga (avling og kvalitet) blir ofret til fordel for økt bruk av kraftfôr for å redusere fosforinnholdet i gjødsla. Det må også bli enkelt å dokumentere, slik at de som kjøper kraftfôr med redusert P-innhold får godskrevet dette og at dokumentasjon på kjøp erstatter krav til dokumentasjon gjennom jordprøver jf. at forskriften legger opp til at balanse gjødsling kan dokumenteres med jordprøver hvert 4. år eller med oversikt over fosforstrømmer inn og ut av foretaket.

Nyetablering av beite må gjøres ved å etablere minst 50 % kulturgras og beitetålende urter. Prosessen med å få det registrert som innmarksbeite i AR5 blir ikke påvirket av ny forskrift slik vi ser det, men en innstramming på bruk av mineralgjødsel i allerede godkjente innmarksbeiter vil kunne forsinke oppgjødsling og dermed avlingspotensialet i et nyetablert innmarksbeite. I håndbok for godkjenning av beite som spredeareal (2010) er det åpnet for å spre 2/3 av husdyrgjødselmengden som er tillatt på dyrka jord. Det vil si 2,3 kg P per dekar. Dette begrunnes i at det høstes mindre avling på beite enn dyrka jord og at spredninga av husdyrgjødsel skjer bare en gang, oftest på våren. Vi foreslår at denne mengden økes til 2,5 kg P per dekar, da mineralgjødsel også kan spres gjennom beitesesongen.

Behov for ekstra tilførsel av fosfor ved nydyrking, samt ved avlingsuttak fra gås og hjort må kunne håndteres som avlingskorrigerende tiltak under forvaltning av lokal landbruksmyndighet.

Forslag til økt areal avsatt til vegetasjonssone som er båndlagt mot spredning til 6 meter på hver side av vannveier på innmarksbeite i §17 foreslås justert til å tilsvare minimumsavstanden ved bruk av plantevernmidler i beite på 3 meter.

Det bør også jobbes ut metodikk for å kunne flytte seg fra generelle sonedelte/regionale normer og regler, til å ta i bruk de digitale kartløsningene hvor arealene kan klassifiseres både med hensyn til erosjonsrisiko, varmesum/veksttid, jordtype etc. Stipulert avlingspotensiale er allerede registrert hos Kilden.nibio.no. Vi har sett både via *TINEs grovfôrprogram* og *Økt Norsk* at spredningen er stor innad i regionene.

Oppsummering

TINE er opptatt av miljø og natur, og vi ser at en innstramming av regelverket for gjødselbruk er både riktig og nødvendig for å ivareta vannkvalitet i flere utsatte områder. Melkeproduksjon har generelt høytytende kyr sammenlignet med andre produksjoner, men de vil også skille ut mer gjødsel. Denne type intensiv drift er positivt for klimataallene, men samtidig en ulempe når en skal følge nytt gjødselregelverk. Vi opplever en her en miljømessig målkonflikt mellom risiko for avrenning på den ene siden, og arealeffektivitet, selvforsyning og redusert klimautslipp på den andre. Her gjelder det å holde balansen.

Lengre implementeringstid er nødvendig for å at produsentene skal få en mulighet til å klare overgangen til nye krav. Vi ser det som urealistisk at nytt forslag iverksettes allerede fra neste år. Vi oppfordrer til at forskriften skal være praktisk gjennomførbar samtidig som man oppnår hensikten med innstrammingen. TINE forventer derfor at 2025 blir å betrakte som et overgangsår og at endelig implementering skjer tidligst 2026.

Siste dato for spredning av husdyrgjødsel bør flyttes fra 1.september til tidligst 15. september. Videre oppfordres til at det tas tilstrekkelig hensyn til lokale variasjoner med tilpasninger der dette er hensiktsmessig.

Prinsippet for balansert gjødsling må komme tydeligere fram som et alternativ for å sikre at produsenter i hele landet skal kunne opprettholde avlingsnivå og sjølforsyning på den enkelte gård. Det må legges opp til enkle og brukervennlige registreringsløsninger basert på allerede eksisterende løsninger for å ivareta nye krav til dokumentasjon. TINEs produsenter forventer kostnadskompensasjon for merarbeid og for lisenskostnader til nødvendig registreringsverktøy. TINE forutsetter at nødvendig prøvetaking for dokumentasjon fortsatt kan tas ut av bonden sjøl uten fordyrende profesjonalisering av prøvetaking og registrering.

Selv om vi støtter innføring av balanse-gjødsling er vi også opptatt av at fosforgrensene settes slik at husdyrprodusentene kan velge å gjødsle etter norm. Maks-grensene må da heves noe og settes på et nivå som ikke utarmer jorda over tid.

4 år mellom uttak av jordprøver er for kort tid til å kunne evaluere fosforstatus. Vi foreslår derfor å opprettholde dagens praksis med 8 års intervall. Kost-nytte effekten av jordprøver hvert 4. år kombinert med usikkerheten i analysen tilsier at dette ikke er regningssvarende verken for bonden eller for myndighetene.

Beite er en verdifull ressurs. Det må åpnes for å kunne bruke 2,5 kg P per dekar på innmarksbeiter med lav P-AL-status.

Vi har også pekt på noen andre behov for justeringer av det foreslåtte regelverket slik at de beste agronomene fortsatt kan ta ut gode avlinger, at vi ivaretar volumer i norsk melkeproduksjon og bidrar til regjeringens ambisjon om økt selvforsyningsgrad opp mot 50%. TINE anser det som svært viktig at nye krav i gjødselbruksforskriften ikke går på bekostning av TINEs mål om økt norskandel i rasjonen til drøvtyggerne våre og økt sjølforsyning.

Med vennlig hilsen
TINE SA

Gunnar Dalen
TINE SA
Direktør Næringspolitikk